

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Gyűrű leletek a késő középkori Hernád településről

Témavezető:

Dr. Rácz Tibor Ákos

Régészettudományi Intézet

Készítette:

Rékasi Borbála

Régészet BA

Budapest 2025

TARTALOM:

I. BEVEZETÉS

II. LELŐHELY ELHELYEZKEDÉSE ÉS ELŐZMÉNYEK

III. FALUHELY ÉS TEMPLOM HELYZETE

IV. LELETEK ELOSZLÁSA ÉS STATISZTIKÁJA

V. ARANYPÉNZEK

VI. RÓMAI GYŰRŰ

VII. GYŰRŰ LELETEK

VII.1. PECSÉTGYŰRŰK

VII.2. FEJES GYŰRŰK

VII.3. PÁNT GYŰRŰK

VII.4. HUZAL GYŰRŰK

VIII. ÖSZEGZÉS, KIÉRTÉKELÉS

IX. BIBLIOGRÁFIA

X. TÁRGY LEÍRÁSOK

XI. KÉPTÁBLÁK

I. BEVEZETÉS

Témám fókuszába 2015-ben Ferenczy Múzeumba kerülő fémleletek helyeztem. A 402 darab fémtárgyból a jelen kutatásban csak gyűrű leleteket emeltem ki. Azonban tervezem, hogy többi fém tárgyat is feldolgozzam, kiértékeljem. A gyűrű letek mellet nem szabad kihagyni többi fém tárgyat sem. Mivel nem lesz precíz és félre vezetőek lesznek az adatok településről.

Terület egy késő-középkori faluhely és ennek értelmezésben szeretném megvizsgálni az innen előkerült gyűrűket. Jelenleg a kutatásban nem kap elég hangsúlyt ez tárgy típus. Azonban elmúlt években Litauszki Zoltán foglalkozott pecsétgyűrűkkel 2012-ben és 2018-ban.¹

Továbbá azért foglalkozok témával mert szükséges, hogy egy átfogó képet kapjunk késő-középkori gyűrűkről. Jelenleg az egyik nagy kérdés kör a gyűrű leteknél pecsétgyűrűk megnevezése. A tanulmányomban igyekeztem csoportostani az itt előkerülő gyűrűket és korszakhoz való besorolásukat. Az anyagomban összesen 63 darab található meg ami késő-középkorhoz köthetően. Azonban előkerült egy római kori arany gyűrű is. Ez azt mutatja, hogy terület igen gazdag tárgyakra szempontjából, ez jellemző a gyűrűkre is. Különböző minőségű gyűrűk, különböző anyagokból készültek. Előfordul benne ezüst, bronz, és néhány darab ólom gyűrű is.

Mivel a gyűrű az az ékszer, amit minden korszakban szívesen viseltek, hiszen ma napig is ez az egyik kedvelt ékszer fajta. Ennek következtében sok fajta és sok felé elterjedt történelem során. A forma variáció, mintázat és díszítés is rengeteg fajtája létezik. A kutatást nehezíti, hogy ezek egyes korszakokon át fennmaradnak.

Személyem főként Hernádon előkerülő gyűrűkre reflektálva szeretném bővíteni a kutatást. Továbbá szeretném összegezni azt, hogy jelen helyzetben ezek letek mit képviselnek. Hiszen egy rendkívül különleges anyag a késő-középkori Hernádon előkerült letek, gyűrűk.

Tanulmányban csoportosítom és kielemeztem típusok szerint gyűrű leleteket. Az összegzésben pedig település való kapcsolatát vizsgáltam meg, hogy illeszkedik-e a falu történetéhez.

¹ Litauszki 2012; Litauszki 2018.

II. LELŐHELY ELHELYEZKEDÉSE ÉS ELŐZMÉNYEK

Hernád-telek elnevezésű lelőhely Pest megyéhez és dabasi járásba tartozik. Az azonosító száma 85461 ez alatt fut lelőhely rendszerben. Az elhelyezkedése a M5 autópályától északkeletre található meg. Maga a lelőhely alakja szabálytalan téglalap, ez egy nagy kiterjedésű szántott terület, jelenleg is művelés alatt áll. Körülötte földutakkal van lehatárolva a régió, szemben viszont a mai falu látható. Ebben a régióban Hernád-telek mellette több lelőhely is elhelyezkedik. Azonban nyilvántartásban tévesen egy másik szántóra vonatkozóan szerepelt évekig. A területre a mai település lakosi és a helyi önkormányzata hívta fel Ferenczy Múzeum a figyelmét 2013-ban. Az elmondásuk alapján folyamatosan kerültek elő régészeti korú fémtárgyak, kerámiatöredékek és csontok. Ennek hatására 2014-ben terepbejárás során terület felmérték és lehatárolták. Terepbejárást Dr. Rácz Tibor Ákos vezetésével és azt ő segítő Községi Régészet fémkeresős önkéntesivel történt meg. Az előkerülő leletek főként az itt megtalálható két dombhátnál koncentráálódtak. A közte lévő terület feltételezések szerint egykor mocsár, tó vidék lehetett Ezt alátámasztja, hogy helyiek beszámoltak róla, hogy télen rendszeresen befagyott és vízzel telt ez a mélyedés. Mára azonban intenzív használta miatt földfelszíne kiegyenlítődt. Fontos terület védelme mivel folyamatos szántással való bolygatásnak van kitéve. Ezenkívül illegális fém keresősök folyamatos rablásnak is áldozata a lelőhely. Az elmúlt években azonban Ferenczy Múzeumba kerültek beszolgáltatás során újabb leletek.

2024-es év telén ismételt terepbejárást végeztek, amely során további anyaggal bővült Ferenczy Múzeum. Megállapítható, hogy továbbra is két dombnál jelenik meg legnagyobb számban a leletek csoportosulása. A lelőhely széleinél megfigyelhető a leletek intenzivitásának csökkenése. Területen illegális fémkeresők nyoma volt felelelhető, ezért továbbra is fontos térség védelme.

III. FALUHELY ÉS TEMPLOM HELYZETE

A terepbejárások során egykori késő-középkori falu és templom helyzetét is sikerült lokalizálni. Mind faluról és templomról is maradtak ránk oklevelek a korszakból. Feltételezésink szerint a település 14. századtól a 16.századig létezett. Az oklevelek is ezt támasztják alá, illetve területről nem származik Árpád-kori lelet.

A feltételezett falu helye északi dombnál jelenik meg. Terepbejárások során ezen részen késő középkori házhelyek szenes-paticsos foltja rajzolódta ki a felszínen. Illetve nagy számban jelentkeztek fém tárgyak és kerámia töredékek ezen részen. A falu első okleveles említését

1388-ban történelem. Az oklevélben telek rendezéséről esik említés, egy hernádi nevű embert is említene benne. Illetve hernádi birtokrészbe való beiktatásról is szó esik az oklevélben.² Ennek eredményeként biztosra vehetjük, hogy Hernád falu már 1388-ban létezett.

Templom helyzetét terepbejárások során eredményesen lokalizálták, először 2014-es terepbejárás során. A templom és hozzá tartozó temető északkeleti irányban az autópályától 160 méterre található meg. A lokalizációt segítette felszínre kerülő csonttöredékek. A 2024-ben végzett terepbejárás során meglelt erősítve a templom helyzete, szintén felszínre került csonttöredékek miatt. A településen álló templomról tudjuk, hogy késő-középkorban Szentkereszt néven volt ismert. Az első említést a templomról 1409-ben kiadott oklevélben olvasható. Ez oklevél telek adás-vételről nyilatkozik, templom Szentkereszt néven helymeghatározásként szerepel az iratban.³ Nehézséget jelent kutatásban, hogy a temető és Szentkereszt templom területét félbe vágja, az északnyugat-délkeleti irányban elhelyezkedő autópályával párhuzamosan futó gázvezeték.

Megállapítható, hogy mind templom, temető és falu területén jellemző a lelet csoportosulás. Ezek alapján sikeresen tudtuk lokalizálni a helyzetüket. Az okleveles említések pedig segítették terület keltezését. Továbbra is az mutatkozik, hogy 14. századtól 16. századig létezhetett ez késő-középkori falu. A pontosabb keltezéshez, viszont elengedhetetlen a terepbejárások során begyűjtött anyag elemzése.

² Bakács 1982, 280-281.

³ Bakács 1982, 339.

IV. LELETEK ELOSZLÁSA ÉS STATISZTIKÁJA

Az anyagom összesen 402 darab fém tárgyat tartalmaz. Ezek között akadt szebben megmunkált vagy kiemelkedőbb fém lelet is. Előfordul olyan tárgy is közte, ami szinte már értelmezhetetlen. Fémek mellett terepbejárásokon kerámia is elkerült a régészeti lelőhelyen. A kerámia anyag kisebb mennyiségben van jelen, mint fém tárgyak, azonban értelmezéshez és a terület datálásához nem elhanyagolható.

A 402 fém tárgyból 175 darab tartozik a viseleti elemekhez, ez 44%-át teszi ki az teljes anyagnak. Viselti elemek jelentkeznek a legnagyobb számban tárgyak közül. Gyűrű leletekből 63 darab tartozik viseleti elemekhez. A tárgycsoportba megtalálható még ruhaveretből 48 darab, csatokból 31 darab, ruhakapcsolókból 15 darab, gombokból 11 darab, csüngőkből 3 darab és szíjvégből csak 1 darab.

A késő középkori gyűrű leletekből összesen 63 darab tartozik az anyagomhoz. Mindazonáltal területen előkerült egy embere fejés római kori arany gyűrű is. A huzal gyűrűkből 23 darab, fejés gyűrűkből 20, pánt gyűrűkből 17, pecsétgyűrűből 3 darab figyelhető meg az lelet együttesben. (3.kép)

A használati eszközök második legnagyobb tárgy csoport az anyagomban, összesen 168 darab tartozik hozzá. Ez az össz anyagnak 42%-át teszi ki. Tárgy típusként ebbe a csoportba sorolható késnyéltartozékok, amik legnagyobb számban jelenek meg a fém leletek közül. Ez 152 darab késnyéltartozékot jelent. Továbbá 11 darab gyűszű, 4 darab könyvveret, és 1 darab csengő sorolható be a használati eszközökhöz.

Az leletanyagban még megtalálható fegyver tartozék, ami jelenleg csak lövedékből áll. A lövedékekből 26 darab van. Ez az anyagnak a 6%-át teszi ki.

Kereskedelmi eszközökhöz, 8 plombát lehet besorolni. Ez csupán csak 2%-át teszi ki a 402 darab fém tárgyamnak.

A lelőhelyről kisszámban jelenek meg a liturgikus eszközök annak ellenére, hogy tudunk a templom létezésről. Illetve templom helye is lokalizálva lett, a terepbejárások során. Liturgikus eszközökhöz csupán csak 1 darab korpusz töredék tartozik. Ez az egész anyagnak a 0,2 %-át jelenti.

Továbbá anyagomhoz tartozik még 24 darab bizonytalan funkciójú tárgy is. Ezek a tárgyak nagyrészt korrózió miatt nem lehet vissza azonosítani milyen tárgy típusba sorolhatóak.

Másik eshetőség, hogy nem tudjuk ezeknél a tárgyaknál vissza követni azt, hogy eredtileg milyen kontextusban használták fel őket. Ez az anyagomnak a 6%-át teszi ki.

V. ARANYPÉNZEK

A lelőhelyről került elő még egy török és egy spanyol aranypénz is. A Ferenczy Múzeum gyűjteményébe 2015-ben került be. Mai Hernád önkormányzata ajándékozás útján adta át az érméket.

A spanyol aranypénzt V. Ferdinánd és felesége Izabella uralkodáshoz lehet kötni. Az aranypénzeket 1476-1516 között verhették. A verdehely Sevilla-ra tehető, az érme súlya alapján dupla spanyol excellentes-nek értékével egyezik meg. Közvetlen vagy közvetett Oszmán Birodalom kereskedelmi kapcsolata során kerülhetett erre a lelőhelyre a spanyol aranypénz.⁴

A török kori aranypénz I. Szuleján alatin dukátja. A pénzen csak felirat látható, képi ábrázolást nem jelenít meg. Általánosban elmondható, hogy az előlapján uralkodó címei, míg hátlapon a kibocsátó szultán, áldóformula, a verési hely és kibocsátás ideje és helye szerepel. Kibocsátás idejének az uralkodó trónra lépésének az évét adták meg. A Hernádon előkerülő aranypénzen I. Szulejmán trónra lépésnek az éve szerepel, ami 1520. Mivel csak az uralkodó trónra lépésnek az éve szerepe a pénzen, így egyelőre pontosabban nem datálható, mint hogy verési év 1520 utáni keletkezett. Az érme verési helyének Aleppó városa van feltüntetve.⁵

VI. RÓMAI GYŰRŰ

Késő-középkor Hernád településről származik egy arany gyűrű is, bár ez római korhoz köthető. Fejes gyűrű rovátkolással díszített, alakja ovális és külön tagot képez a gyűrűtesttől. A teste kerek, a vállaknál egy-egy granulált gyöngy helyezkedik el. Gyermek arcot ábrázol borostyánszínű gyűrűkő üvegből készítették el. A kialakítása miatt, főleg, hogy testtől elválík fej Kr.u. 4. századra jellemző ez forma. Ellenben két vállon elhelyezkedő granulált gyöngy díszítés Kr.u. 3 század végre és 4. századi temetkezésekre jellemző. A középkori emberek környéken lévő Szaramata-településről hozhatták át a gyűrűt, és Hernád pusztulása után lelőhelyen marad. Azonban nem valószínű, hogy Szaramata telepen készítették, inkább Pannonia római provinciában. Vélhetőleg azért, mert ott tisztában voltak az ilyen fajta szépen kidolgozott ékszerek elkészítési folyamataival. Míg a szaramata telepen nem volt meg lehetőség

⁴ Kálnoki-Gyöngyössy 2015, 27.

⁵ Dr. Kálnoki-Gyöngyössy 2015, 27-28.

erre, ezért valami esemény során kerülhetett át hozzájuk. Ez lehet árucseré, vásárlás vagy zsákmányolás.⁶

VII. GYŰRŰ LELETEK

Gyűrű leletek egy kis része a fém tárgyimnak, hiszen ebből tárgy típusból 63 darab tartozik hozzá. Fontosnak tartom, hogy foglalkozzam velük, hiszen késő-közép korban is gyakori ékszer típus volt. Ahhoz, hogy jobban megértsük terület történetét, foglalkoznunk kell az itt megtalált gyűrűkkel is.

Az anyagban gyűrűk készítésénél megfigyelhető, hogy egyes darabok egyszerűbb kiállításúak, míg más darabok bonyolultak, díszítettek. Egyszerű huzal, pánt gyűrűk mellett megjelenik komplikáltabb fejes gyűrűk, amikhez akár kő berakás is tartozhatott. Pecsét gyűrűk finom megmunkálása és díszítésüknek a mintája is kiemelkedik a többi gyűrű közül. Anyagukban is eltérések mutatkoznak, kis részében ezüstből készültek, míg nagyrésze bronzból vagy ólomból. Az egyetlen aranyból készült darab pedig római kori fejes gyűrű.

VII.1. PECSÉTTYŰRŰK

A három pecsétgyűrűm közül egynek van olyan kialakítása, ami, valóban arra utal, hogy pecsételésre használták. A másik két gyűrűm esetében vékonyságuk miatt ez kérdéses.

A fejes gyűrűkénél és pecsétgyűrűknél gyakran felmerülő problematika, hogy mi számít vagy mit nevezünk pecsétgyűrűnek. Illetve az kérdéses, hogy fejes gyűrűket és pecsétgyűrűket egyben kell-e kezelni. Én jelenleg szét választottam két típust mivel egyes tárgyak jobban értelmezhetőek. Hlatky Mária elgondolása alapján azok gyűrűk, amik ornamentális és a betűs díszítésük csak formailag pecsétgyűrűk. Ezek főleg a Anjou-liliom és dupla kereszt mintázatúak. Nem alkalmas rá kiképzésük, mivel fej rendszerint túl vékony és rajta lévő ábrázolás sem megfelelő arra, hogy pecsételésre használják. Azonban valóban pecsételésre használt gyűrűk és vékonyabb társai között nehéz eldönteni, hogy mi tartozik bele valódi pecsétgyűrűk fogalmába.⁷ Azonban Szabó Kálmán is leírja, hogy mind a betűs és mind liliomos gyűrűknél, túl vékony a vésett ahhoz, hogy valóban pecsételésre használják.⁸ A kutatáshoz új szempontként került be Balogh Jánosné Horváth Teréz gondolata. A véleménye szerint azok tekinthetőek pecsétgyűrűnek, amik tükörkép szerűen lettek vésve. Ebből kifolyólag minta és

⁶ Bóza 2021, 195-199.

⁷ Hlatky 1938, 65.

⁸ Szabó 1938, 53.

betűk lenyomaton olvashatóak. Míg azokon, amiken nincs tükrözve ábra és a betű azok esetében gyűrűn értelmezhetőek a minta.⁹

A pecsételésre használt gyűrű öntött, ezüstből készítenek el, szerkezete masszívabb, mint többi. (4.képtábla, 2017.34.1.4.). A különlegessége, hogy fej részét egy címer díszíti. A címer és heraldika kialakulása vegyesházi királyok korához köthető. Megjelenő családi címerek és jelvények kihatnak pecsétgyűrűkre is. Ez azt eredményezni, hogy formájuk oválisabb, megjelennek rajtuk pajzsok. Változások fokozatosan mentek végbe, ezért eleinte kidolgozásuk és díszítésük lesz egyre szebben megmunkált. A gyűrűfej beosztása is változik egyre arányosabb többi részével.¹⁰

Hernádon előkerülő címeres gyűrű fő jellegzetessége a címere. Pajzsban kéz nem kardot tart, hanem három ágú liliumot, felette félhold és csillag jelenik meg. A korszakban jellemző kézzel tartott lándzsa vagy kard megjelenítése címerekben. A gyűrű feje kerek, enyhén ovális vállán irdalások díszítik. A kialakítása miatt 15-16. századra datálom. Mivel négyzetes kialakítás majd reneszánszban lesz jellemző, míg kerek ovális kialakítás gótikában jelenik meg.¹¹

Párhuzamként tudnám említeni Etei címeres pecsét gyűrűjét. Hasonló elrendezésű Eténél előkerült kincslelet címeres pecsét gyűrűje. Ez pecsétgyűrűt 16. századra keltezték, az érmék alapján. A kialakítása eltér hiszen feje nyolcszög alakú, benne növény mintás címer, felette a feltételezett tulajdonos névnek kezdőbetűi. Ez kialakítás és mintázat reneszánszra jellemző.¹²

Kettős keresztel ellátott hernádi gyűrű, vékonyabb ezért pecsételésre nem alkalmas. (4.képtábla, 2017.34.1.5.) Anyaga ezüst, pántja deformált. Vállánál irdalások, díszítik. Hernádi gyűrűn nem található meg felirat, vésett díszítésű. Mindazonáltal készítője szabálytalanul formázta meg a mintázatot, sok helyen látszik a pontatlanság. A kettős keresztet körül vevő inda mintás vonal is elcsúszva lett kivésve a fejrészen. Mivel nem szerepel rajta felirat és egész fejét kitölti a kettős kereszt véset, ezért 14. századra keltezhető.

Kettős keresztábrázolást érem ábrázoláskáról vették át. I. András vertet először kettős keresztet mintázatot pénzekre.¹³ Ennek ellenére II. András által kibocsájtott érmei lesz elterjedtebb a kettős kereszt gyűrűkön. Azonban IV. Béla és V. István pénzeivel is mutatnak hasonlóságot a

⁹ Balogh 1999, 25.

¹⁰ Hlatky 1938, 51-52.

¹¹ Hlatky 1938, 66-69.

¹² Parádi 1970, 224; 228-229

¹³ Hlatky 1938, 39.

gyűrűk mintázatával.¹⁴ Összeségbe az elmondható, hogy kettős keresztes gyűrűk 13. század környékén jelennek meg. Árpádkori kettős keresztes gyűrűkre jellemző, hogy csillaggal félholddal ritkább esetben felírtattal is díszítik. Azonban feliratok nem minden esetben vissza követhetőek.¹⁵ Megjelenik korszakban körbe futó vonal leválasztott kettős keresztes gyűrűk. Az ilyes fajta írással keretezett gyűrűk nem jellemzőek a 14-15. századra, ellenben meg marad hold és csillag ábrázolások. Fejen megjelennek a teljes egészét kitöltő kettős kereszt ábrázolások, eltűnnek a teljesen a feliratok.¹⁶

A késő-középkori településen pecsétgyűrűkből csak egy bronz anyagú került elő. A fejlemez aránytalanul nagyobb a pántjához képest. A fejlemezen vaskos levelű liliom véset látható. A szélén körbe futó vésett geometrikus minták futnak. *(4.képtábla, 2017.34.1.6.)*

Liliom mintával ellátott gyűrűk megjelenésük szintén Árpád-kora vezethető vissza. Jellemzően 13. században jelennek meg, különféle ábrázolás módján. Tatárt járás során is megvannak ezek liliomos motívumok.¹⁷ Lehetséges, hogy egyfajta nemzetiséghez köthető címerként jöttek létre. Ezt fajta mintát Lovag Zsuzsa szerint talán Győr nemzetséghez tartozhattak.¹⁸ Megjelenek rajtuk vonal és gyöngysora díszítések. Ezenkívül gyakoribbá válnak a körfelirat imitációja, bár ezek sokszor nem jelentettek semmit. Felirat imitációk gyakran csak díszítésként szolgáltak.¹⁹ A minta népszerűséget nem veszítette el 14-15. századra sem. Újabb lökett az Anjou uralkodók adták a mintának. Ekkor már nem csak gyűrűkön, hanem épületeken, plasztikai díszítéseken és más ékszereken is megjelentek. Anjou címer liliom széles körben való elterjedése miatt, kivitelezés módja igen változatos lett. Akadt köztük finoman megmunkát, igényes darabok, de ezzel ellentétben megjelenek akár elnagyolt durván karcolt darabok is. Jellemző korszakra, hogy főleg ezüst és bronz gyűrűkön szerepel az Anjou liliom, arany gyűrűkön kevésbé.²⁰

Késő-közép kori Hernádon előkerült liliomos pecsétgyűrű kidolgozása alapos. A liliom felső vasokos leveléből lehet következtetni, hogy 14. századi. Jellemző, hogy 14-15. században nagyobb hangsúlyt kap felső része a liliomoknak.²¹

¹⁴ Lovag 1975, 337.

¹⁵ Hlatky 1938, 39-40.

¹⁶ Litauszki 2012, 26-27.

¹⁷ Lovag 1980, 221-222.

¹⁸ Lovag 1974, 337.

¹⁹ Litauszki 2012, 16-18.

²⁰ Hlatky 1938, 56.

²¹ Litauszki 2012, 17.

VII.2. FEJES GYŰRŰK

A fejes gyűrűkből összesen 20 bronz és ezüst és pár darab ólom gyűrű tartozik hozzá leletanyaghoz. (5. képtábla) Azonban nagyrészüik restaurálatlan így rajtuk lévő mintázat díszítés nem értelmezhető. Az értelmezést az is hátráltatja, hogy nagy részük töredék. Továbbá ehhez a kategóriához sorlatam be még a köves gyűrűket. Szintén restaurálatlanok, díszítésként szolgáló kövek elvesztek. A gyűrűk felépítésnél Balogh Jánosné Horváth Teréz megnevezését használtam. A gyűrű részei törzs, váll, fej, betét, azonban ellenfejet kihagytam mivel anyagomban nem található meg ilyen típus.²² A fejes gyűrűk és pecsétgyűrűk problematikáját, már fentebb tárgyaltam, így itt nem szeretnék újra kitérni rá.

Az egyszerű fejesgyűrűk esetében Hernádon kétfajta technikát különböztethetünk meg. Jellemzőbb az öntött bronz gyűrűk, mint a lemezes fajta. Fej részük ovális, egyes estekben kerek. A lemezes fajtánál, két gyűrű töredék ezüsből készült. Ezeknél ezüst gyűrűtöredékeknél, kérdéses, hogy esteleg pecsétgyűrűk lehetek. Azonos problematikájú az egy darab betűs gyűrűfej töredék.

A Hernádon előkerülő öntött bronz fejes gyűrűknél, egy esteben fej részénél vésett latin felirat nyomai láthatóak. Hasonló kidolgozásban, párhuzamként az Iharosi-temetőből került elő. Az előkerülő gyűrű mellet 15-16.századi fém tárgyak voltak megtalálhatóak.²³

Köves gyűrűk estében a 11. században és 13.században többnyire drágaköves gyűrűk léteztek, amik felsőbb rétegeknek volt elérhető. A köznép számra azonban kevésbé volt elérhető ez fajta gyűrű. Köznép számra köves gyűrűknél általában üveggel díszítették. Köveket rendszerint szabálytalan, csak lesimítva illesztették be.²⁴ A kerek vagy kő alakjához igazodik a gyűrűfej, a románkorban. Sokszögű forma majd csak gótikában jelenik meg. Mindamellet négyzetes alakú gyűrűfejek reneszánszba lesznek jellemzőek meg. Négyzetes kialakításnak is több fajtája is jelenik meg 15-16. században. Ilyen amikor négyzetes fejű gyűrűknél záródásnál alsó lapja egyenes, ez később domborúvá válik.²⁵ Azonban formák korszakonként fent maradtnak, újítások csak hozzá adnak.

A hernádi köves gyűrűk egyszerű kidolgozásúak bronzból készültek, gyűrűfejek főként ovális, ritkább esetben kerek formájúak. Kövek hiányzanak belőlük, így nem lehet megállapítani, hogy

²² Balogh 1999, 11.

²³ Molnár 2013, 115-117.

²⁴ Lovag 1974, 392-394.

²⁵ Hlatky 1938, 69.

drágakővel vagy üveggel voltak-e díszítve. Mivel minden korszakban megjelenek, ezek formák, ezért nem lehet egy korszakhoz kötni.

VII.3. PÁNT GYŰRŰK

Az anyagomhoz tartozik még továbbá 17 darab pánt gyűrű. (6.képtábla, 2017.34.1.25.; 2017.34.1.40.; 2017.34.1.55.) Anyagukat tekintetében csak bronzból készültek, más típusú anyag nem található meg ennél gyűrű kategóriánál. Díszítésnél ketté választhatóak pánt gyűrűk, egy részük egy díszítetlen, míg nagyobb részük bordázattal rendelkezik. A keresztmetszetük kerek vagy ovális, méretbeli különbségek itt is vannak. Egy részének kisebb keresztmetszete, mint többi pánt gyűrűnek. Jelenleg a pánt gyűrűk sajnálatos módon nincsenek restaurálva. Szabó Kálmán egyszerű karikagyűrűnek hívja hernádi pánt gyűrűkhöz hasonló bordázott ékszerket. Ezeket 14. századra és a 15. századra keletezi.²⁶ Azonban gyűrűk kialakítása miatt személy szerint jobban lefedí pánt elnevezés, mint karikagyűrű megnevezés.

VII.4. HUZAL GYŰRŰK

A gyűrű leteltekből legnagyobb számban ez kategória jelenik meg, összesen 23 darabot tartalmaz. (6. képtábla, 2017.34.1.33.; 2017.34.1.53.; 2017.34.1.61). Azonban egyik huzal gyűrű sem díszített, egyszerű kidolgozású bronz anyagúak. Ellenben a kereszt metszetüknél két részre oszthatóak ovális és kerek formájúak. Egy része azonban deformálódott, jelenleg ezek sem restauráltak. Mivel nagyon egyszerűen kialakított darabok, ezért jelen helyzetben még pontosabb keltezést nem lehet hozzá rendelni.

²⁶ Szabó 1938, 54-55.

VIII. ÖSSZEGZÉS, KIÉRTÉKELÉS

A késő-középkori Hernádon előkerülő gyűrűk feldolgozása koordináták és támaszpontok nélkül kellett végezni. Azonban fontosnak tartom, hogy itt előkerült gyűrűk is szerepet kapjanak kutatásban. Jelenleg ez kutatási terület elhanyagolt, nehézsége miatt. Azonban jól látszik az, hogy terepbejárásokon önkéntes fém keresősök is részt vettek, ezzel nagyobb számban jelentek meg fémanyag a területén. Ezek fém tárgyak segítségével lehet települést történetét, működésének hátterét, megértést finomítani. Jól látszik, hogy gyűrű leletek alapján, is a települést 14. századtól a 16. századik volt lakott. Változatosságát jól mutatja különböző ezüst és bronz és ólom gyűrűk.

A gyűrűknél elkülönítettem pecsétgyűrűket a fejes gyűrűktől. Jelenleg is kérdéses, hogy mit nevezünk fejes vagy pecsétgyűrűnek. Lehet az gyűrűt nevezni pecsétgyűrűnek, ami csak formavilágban pecsétgyűrű, azonban valós pecsételésre nem alkalmas. Pecsét gyűrűk közül késő középkori Hernádon három került elő, ezek közül egy darab volt, ami valóban alkalmas volt erre a feladatra. Azonban fejes gyűrűtöredékként lehetséges, hogy további pecsétgyűrűk tartoznak hozzá típushoz. Ezek egyelőre rossz állapotuk, hiányosságuk miatt nem vettem figyelembe. A pecsétgyűrűknél korszak meghatározásuk egyezik település fennállásnak történetével. Fejes és köves gyűrűk problematikája, hogy formakincs korszakokon át fent maradt. Ezért lehetséges az, hogy az, ami román korban jelen van, megmaradt a gótikában és reneszánszban. Új irányzatokban azonban meglévő minták mellé újítást is hoznak. A fejes gyűrűk és köves gyűrűk estében már jelenleg nem tartalmazza reneszánsz újításokat. Ezért valószínűleg ezek gyűrűk reneszánsz előtte gótikának a korszakában jöttek létre. Az anyagomhoz tartozott még pánt gyűrűk is. Ezek egyszerű kidolgozásúak, díszítésként megjelenik rajtuk bordázat. A gyűrű leletek közül legnagyobb számban pedig huzal gyűrűkből áll. Ezek díszítetlenek, kevésbé jól meg munkált. Ebből következtetni lehet, hogy a szebben megmunkált, kifinomult darabok a felső réteghez tartozhattak, míg egyszerűbb, huzal, pánt gyűrűk alsóbb rétegekénél fordulhatott elő.

Tovább lépésként az itt lévő gyűrűk restaurálást ajánlanám. Ezt azért tartanám fontosnak mert egyes részei, elemei a gyűrűknek értelmezhetőbbé válik. Bár jelenleg is lehet értelmezni az ékszereket, de precízebb képet kapnánk róla. Azonban település korszakolásához, értelmezéséhez nem elegendő csak gyűrűket vizsgálni. Szükséges, hogy meglévő elemeket, tárgyakat is kielemezni, vizsgálni, hogy pontosabb képet kapjunk a késő-középkori Hernádról.

IX. BIBLOGRÁFIA

BAKÁCS 1982: Bakács I.: Iratok Pest megye történetéhez. In: *Oklevélregeszták, 1002-1437. Pest megye múltjából* 5. Budapest 1982, 280–281, 339.

BALOGH 1999: Balogh Jánosné Horváth T.: *Gyűrűk. A Néprajzi Múzeum tárgykatalógusa* 4. Budapest 1999.

BÓZSA 2021: Bózsa A.: Fémkeresős kutatásból származó különleges római tárgyak. In: *Kincskeresés, kaland, tudomány. Közösségi régészeti projektek Pest megyében*. Kiállítási katalógus. Szentendre 2021, 194–199.

HLATKY 1938: Hlatky M.: A magyar gyűrű. Budapest 1938.

HONTI—HAJDÚ—KÖLTŐ—MOLNÁR—NÉMETH—SÍPOS 2013: Honti Sz.—Hajdú Ádám D.—Költő L.—Molnár I.—Németh Péter G.—Sípos C.: Régészeti feltárások Somogy megyében 2007-2011 között. *A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Közleményei* 1. (2013) 107–136.

KÁLNOKI—GYÖNGYÖSSY 2015: Kálnoki—Gyöngyössy M.: Tezaurált leletegyüttes része a középkori Hernád településről. In: Nagy B. (szerk.): *Kincseskamra. Kincsek és éremleletek Pest megyében. Válogatás a Ferenczy Múzeum Régészeti és Numizmatikai Gyűjteményéből*. Kiállításvezető. Szentendre 2015, 27–28.

LITAUSZKI 2012: Litauszki Z.: Árpád- és késő középkori pecsétgyűrűk a dél-alföldi régióban. (Kutatások bács-kiskun, békés és csongrád megyében). Szakdolgozat. Szeged 2012. (Kézirat)

LITAUSZKI 2018: Litauszki Z.: „Minek nevezzetek?” Egy gyakori tárgytypus középkori temetőinkből és kincsleleteinkből. Adatok a középkori pecsétgyűrűk kutatásához. *A Móra Ferenc Múzeum Évkönyvei 2017. Új évfolyam* 4 (2018) 69–93.

LOVAG 1974: Lovag Zs.: A magyar viselet a XI-XIII. században. *Ars Hungarica* 2 (1975) 381–408.

LOVAG 1975: Lovag Zs.: A középkori magyar gyűrűk. *Ars Hungarica* 3 (1975) 336-338.

LOVAG 1980: Lovag Zs.: Árpád-kori pecsétgyűrűk. I. *Folia archeologica* 31. (1980) 221-238.

PARÁDI 1970: Parádi N.: Az etei XVI. századi kincslelet. *A Szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum Évkönyve* 1. (1970) 223–236.

SZABÓ 1938: Szabó K.: *Az alföldi magyar nép művelődéstörténeti emlékei. Kulturgeschichtliche denkmäler der ungarischen tiefebene.* Budapest 1938.

X. TÁRGY LEÍRÁSOK

Leltári szám: 2015.12.9999.1

Tárgy megnevezése: Pénz

Leírás: V. Ferdinánd és Izabella dupla eccellente.

Állapota: Restaurált.

Leltári szám: 2015.12.9999.2

Tárgy megnevezése: Pénz

Leírás: I. Szulejmán altin.

Állapota: Restaurált

Leltári szám: 2017.34.1.1.

Tárgy megnevezése: római fejes gyűrű

Leírás: Fejes gyűrű rovátkolással díszített, alakja ovális és külön tagot képez a gyűrűtesttől. A teste kerek, a vállaknál egy-egy granulált gyöngy helyezkedik el. A borostyánszínű gyűrűkő üvegből készítették és gyermek arcot ábrázol.

Állapota: Restaurált.

Leltári szám: 2017.34.1.4

Tárgy megnevezése: címeres ezüst pecsétgyűrű

Leírás: Kerek metszetű fejes gyűrű, vállat külső oldalon három bekarcolás tagolja, így kialakított két sávból, függőleges irdalások díszíti. A feje a vaskos ovális lemeze, a külső oldalán a vállához hasanlóan keretbe foglalt irdalások díszítik. Fejlemezén címer ábrázolás melyet mély vesét foglal körbe. Címer felet csillag és hold ábrázolás. Pajzsban Anjou liliumát tartó kéz figyelhető meg.

Állapota: Restaurált

Leltári szám: 2017.34.1.5

Tárgy megnevezése: pecsétgyűrű

Leírás: Véset fejű enyhén deformált ezüst pecsétgyűrű. A gyűrűje párhuzamosan elhelyezett vesétekkel díszített, vaskos pánt fejhez való fej csatlakozásnál kiszélesedik, vállon párhuzamos véstekkel díszített, tagolják. A feje szabálytalan kerek gyűrű ívet enyhén követi ezüst lemez. A fémlemezen szabálytalanul véset kertbe foglalt kettős kereszt. kettős kereszt szára megvastagodnak a kiállítása szabálytalan, bizonytalanul vésett kusza vonalokból áll. Kettős keresztet körbe futó inda mintás vonallal díszítették.

Állapota: Restaurált.

Leltári szám: 2017.34.1.6

Tárgy megnevezése: pecsétgyűrű

Leírás: Vékony, deformált és egy részen hiányos pánt. Fejhez való csatlakozásnál irdalások díszítik. A fej vékony lemez, szélén geometrikus mintázta íves és párhuzamos vonalokból áll a díszítése. Közepén a keret be foglalt liliom, gazdagon ábrázolt húsos levelű. Fejlemez a pánthoz képest nagy méretű.

Leltári szám: 2017.34.1.7

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű

Leírás: Kör kereszt metszetű vaskos a pántja, bronzból készült gyűrű. A fejhez való csatlakozásnál megvastagodik a pánt. Fej vaskos ovális alakú, rajta esetleg díszítésként négyzetes alakban, közepén egy csillag véset látható.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.8

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű

Leírás: Enyhén deformált vaskos fejes bronz gyűrű. A fejénél a pánt megvastagodik. Díszítetlen, esetleg fejen kisebb karcolások figyelhető meg rajta. A fej lemez ovális és megvastagszik.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.9

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű

Leírás: A bronz pánt gyűrű enyhén deformált, ovális alakú. A pántja vaskos és a fejben megvastagó pánt, díszítetlen. A gyűrű erősen korrodált.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.10

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű

Leírás: Kör kereszt metszetű enyhén deformált gyűrű. A vállánál irdalásokkal díszített, pánton pedig apró pötty nyomat figyelhető meg. A fej enyhén ovális alakú rajta mélyen véset (latin) felirat látható a S....t. Fejben megvastagodó pánt gyűrű, belső fele egyenes kívül domború, Válban, megvastagodik a szélén rovátkolásokkal díszített.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.11

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű töredék

Leírás: Díszítetlen fejes bronz gyűrű töredék, lehetséges, hogy kő berakással rendelkezett. A fej ovális alakú, a váll csatlakozásánál egy barázda díszíti. A gyűrűből csak a váll és a fej maradt meg, gyűrű többi része letört.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.12

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű

Leírás: Díszített bronz fejes törött gyűrű. A fej ovális, amelyen geometrikus mintázat, bekarcolás díszít. A váll csatlakozásánál fehér vékony sáv figyelhető meg. A gyűrű törött csak fej és a váll maradt meg.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.13

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű

Leírás: Köves bronz gyűrű töredéke. Kerek foglalatlanál gyűrű pántja kiszélesedik, a kő elveszett. A foglalat peremén négy kis karom tartotta követ.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.14

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű

Leírás: Vékony lemezes fejesgyűrű. A fej kerek alakú, egyik részen elferdült. A fej közepén vésett kereszt mely szárai ékszerűen kiszélesednek, A fejperemén vésett keret. Szélén pedig szabálytalanul vésett körív. A váll csatlakozásnál három véset figyelhető meg.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.15

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Öntött Ólom fejes gyűrűtöredék. A fej lemezét rá forrasztották, kerek metszetű huzalra. Fejlemezét dudoros virág minta díszít, esetleg vonalakkal tarkítva. A fejszélén rovatkákkal díszítik. A fejrészből hiányzik egy darab.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.16

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Öntött ólom vaskos fejes gyűrű töredék. Fej hatszög alakú, amihez szintén vastag váll csatlakozik. A gyűrűből csak a fej és a váll maradt meg.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.17

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Bronz, fejes gyűrű. Fej ovális feje homorúan kiképzett talán valamilyen kő befoglalásra lett kialakítva. A váll a csatlakozásnál vastagabb, míg pánt része elvékonyodik. A pánt töredékes és meghajlott.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.18

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Vékony bronz fejes gyűrű. A feje enyhén ovális homorúan kiképzett kő befoglalásra. alakú. A fej és váll csatlakozásánál elvékonyodik a pánt. A szélesedő vállánál négy kereszt irányú vésett díszíti.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.19

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Vékony lemezes fejes gyűrű. Fej kör alakú. Kerek fején szabálytalanul vésett rombusz minta díszíti, szélén szintén szabálytalanul vésett irdalások figyelhetők meg. A pánt gyűrűje hajlott törött. A fej és a váll maradt csak meg.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.20

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Vastag fejes öntött ólom gyűrűtöredék. Ovális fejű, melyen egy szabálytalan kereszt, és a kereszt szára között dudorok díszítik. A pántja a vállnál fokozatosan szélesedik. A váll csatlakozásánál megvastagodik a pánt. A fej és a váll maradt meg.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.21

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Díszítetlen fejes gyűrű töredék. A fej enyhén ovális alakú, hátoldalán egy apró lyuk található. Bronz. Gyűrű pántja törött, csak a fej és a váll maradt meg.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.22

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Gyűrű fejtöredék. A fej kerek benne mély vésett d/p betűt formázó minta. Esetleg pecsétgyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.23

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Ezüst, vékony esetleg pecsét fejes gyűrűtöredék. A vállán csatlakozásnál vésett. Gyűrűfej töredék, pánt egy része maradt meg. Kerek fején kivehetetlen véset.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.24

Tárgy megnevezése: fejes gyűrűtöredék

Leírás: Rendkívül vékony lemezes fejű ezüst gyűrűtöredéke. Hátoldalán forrasztás nyoma. Előlapján vésett keretben kivehetetlen minta.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.25

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Bordázott, bronz pánt gyűrű peremén és közép vonalán kiugró bordázattal rendelkezik.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.26

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Kerek kereszt metszetű bronz szorító gyűrű rajta rá kordált vas töredékekkel.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.27

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Kerek metszetű bronz gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.28

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Kerek metszetű bronz pánt gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.29

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Díszítetlen, enyhén a deformált vékony huzalú bronz gyűrű. Metszette lapított ovális.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.30

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Pánt gyűrű. Kisméretű, enyhén kör kereszt metszetű, külső oldalán bordázott fut körbe.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.31

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Vékony, ovális metszetű, bordázott pánt gyűrű. Kettő kiugró bordázott rész, található meg a külsőjén.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.32

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Kicsi, vékony, huzal gyűrű. Bordázott, metszette enyhén ovális alakú.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.33

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Kicsi, díszítetlen vékony gyűrű. A kereszt metszette deformált kör.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.34

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Deformált, vékony apró/kicsi díszítetlen huzal gyűrű. A metszete deformált kör.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.35

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Deformált, díszítetlen vékony huzal gyűrű. A metszete lapított ovális.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.36

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Enyhén deformált díszítetlen vékony huzal gyűrű anyaga bronz talán. Metszete lapított ovális.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.37

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Díszítetlen, vastag huzal gyűrű. A metszete deformált kör. Az anyaga talán bronz.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.38

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Deformált ovális metszetű huzal gyűrű, díszítetlen. Talán bronz az anyaga.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.39

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Vékony pánt gyűrű. Metszete ovális, deformált. Oldalán szabálytalan hullámvonal, borda véset díszíti.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.40

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Bordázott pánt gyűrű, bronz. Keresztmetszete ovális.

Leltári szám: 2017.34.1.41

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű, vékony enyhén ovális a metszete.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.42

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű, ovális metszetű, díszítetlen kicsi gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.43

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű, kisméretű, enyhén ovális metszetű. Díszítetlen.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.44

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Enyhén ovális metszetű kisméretű huzal gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.45

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Pánt gyűrű. Enyhén ovális alakú, díszítetlen gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.46

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Bronz pánt gyűrű. Kör keresztmetszetű vastag gyűrű. Díszítetlen.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.47

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Pánt gyűrű. Kis méretű gyűrű, oldalán két vonalban bordázat fut. Keresztmetszet enyhén ovális.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.48

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű. Díszítetlen, enyhén ovális a kereszt metszett.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.49

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű. Kisméretű gyűrű, a keresztmetszete ovális, díszítetlen.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.50

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Pánt gyűrű. Díszítetlen kis méretű kör metszetű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.51

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű. Kisméretű, deformáltovális keresztmetszetű gyűrű. Díszítetlen.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.52

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű, vékony, nincs díszítése. Keresztmetszete ovális.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.53

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű, enyhén deformált ovális metszetű, vékony gyűrű. Nincs díszítése.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.54

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Deformált, díszítés nincs rajta. Ovális metszetű, vékony huzal gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.55

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Erősen korrodált, kör keresztmetszetű vastag pánt gyűrű. Díszítés nem látható rajta.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.56

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű, nincs díszítés, vékony és ovális keresztmetszetű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.57

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Ovális metszetű vékony, díszítetlen huzal gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.58

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal, vékony, enyhén ovális metszetű gyűrű. Nincs díszítése.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.59

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Pánt gyűrű. Kicsi enyhén ovális metszetű, díszítetlen gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.60

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű. A keresztmetszete enyhén ovális. Vékony és díszítetlen.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.61

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Ovális metszetű enyhén deformált vékony huzal gyűrű. Díszítés nincs rajta.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.62

Tárgy megnevezése: pánt gyűrű

Leírás: Kisméretű pánt gyűrű, oldalán kétvonalban bordázat díszíti. Deformált.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.63

Tárgy megnevezése: huzal gyűrű

Leírás: Huzal gyűrű. Nincs díszítése, enyhén ovális alakú a metszete.

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.384

Tárgy megnevezése: fejes gyűrű

Leírás: Töredékes, fejrésze kerek, rajta betűszerű vésett, pántja vékony

Állapota: Restaurálatlan.

Leltári szám: 2017.34.1.390

Tárgy megnevezése: Pánt gyűrű

Leírás: Egész bronz, kör kereszt metszetű díszítetlen pánt gyűrű.

Állapota: Restaurálatlan.